

Riigikogu töö kajastus aastal 2001 Eesti meedias

Ivo Rull
Rull & Rumm juhataja

Riigikogu Kantselei poolt korraldatud konkursi tulemusena teostas suhtekorraldusfirma Rull & Rumm Riigikogu avaliku retseptsiooni analüüsi aastal 2001 Eesti *online*- ja trükimeedia kajastuste põhjal. Uuring koostati meedia kontentanalüüsi meetodil analüüsides perioodidel 15. märts – 15. mai 2001 ja 15. september – 15. november BNSis, ETAs, Eesti Päevalehes, Postimehes, SL Õhtulehes, Äripäevas, Eesti Ekspressis, Maalehes ning internetiportaalis Delfi ilmunud uudiseid, artikleid ja kommentaare.

Kontentanalüüs viidi läbi 5-etaplisena, mille käigus teostati järgmised tööd:

- 1) 15. märtsist – 15. maini 2001 ja 15. septembrist – 15. novembrini 2001 lõikes koostati meediamonitooring Riigikogu tegevust puudutavate meediakajastuste kohta infoagentuurides BNS ja ETA, ajalehtedes Eesti Päevaleht, Postimees, SL Õhtuleht, Äripäev, Eesti Ekspress ja Maaleht ning internetiportaalis Delfi.
- 2) Meediamonitooringu baasil teostati kontentanalüüs, kus toodi esile erinevate meediakanalite ning autorite rühmade hoiakud Riigikogu tegevuse käsitlemisel.
- 3) Meediamonitooringu baasil teostati kontentanalüüs, mis tõi esile erinevate sihtgruppide informeerituse ja arvamused Riigikogu tegevusest.
- 4) Kaardistati Riigikogu poolt avalikkusele suunatud kommunikatsiooni tulemused ja võimalused.
- 5) Tehti ettepanekud Riigikogu kommunikatsiooni tõhustamiseks avalikkuse erinevate sihtgruppidega arvestades võimaluste piires Riigikogu põhiseaduslike funktsioonide struktuuri.

Metoodika

Meediamonitooring teostati interneti otsingusüsteemi kasutades. Kõik leitud temaatilised artiklid selekteeriti ja kanti tabelisse järgmise kodeerimisjuhendi alusel:

- I Loo järjekorranumber
- II Ajalehe vm väljaande nimi või nime lühend
- III Ajalehe ilmumise kuupäev
- IV Rubriik
- V Loo autori nimi ja kuuluvus
- VI Loo pealkiri
- VII Hinnang pealkirjale
- VIII Zhanr
- IX Valdkond, teema
- Valdkonnad on järgmised:
 1. Riigikogu kantselei töö
 2. Riigikogu seadusandlik tegevus
 3. Riigikogu haldamine
- XI Ajakirjandusliku teksti funktsioon
- XII Hinnang tekstile
- XIII Varia

Lühiülevaade uuringust

Kevadperioodil (15.03. – 15.05.01) ilmus vaadeldud allikates kokku **527** meediakajastust, mis sisuliselt puudutasid Riigikogu seadusandlikku tegevust, Riigikogu Kantselei tegevust või Riigikogu retseptsiooni ühiskonnas. Sügisperioodil (15.09. – 15.11.01) oli kajastusi **689** ehk ligi kolmandiku võrra rohkem. II perioodi suurem meediakajastuste arv tulenes Riigikogu hoogsama tööga peale suvevaheaega ning osaliselt ka presidendivalimiste järelkajaga.

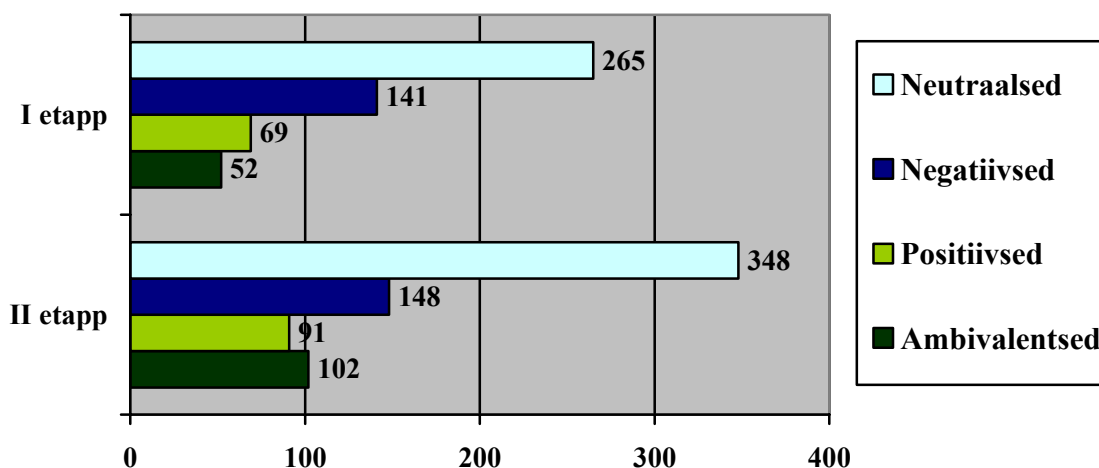
Meediakajastustest oli:

I periood

Negatiivsed	141
Neutraalsed	265
Ambivalentsed	52
Positiivsed	69

II periood

Negatiivsed	148
Neutraalsed	348
Ambivalentsed	102
Positiivsed	91

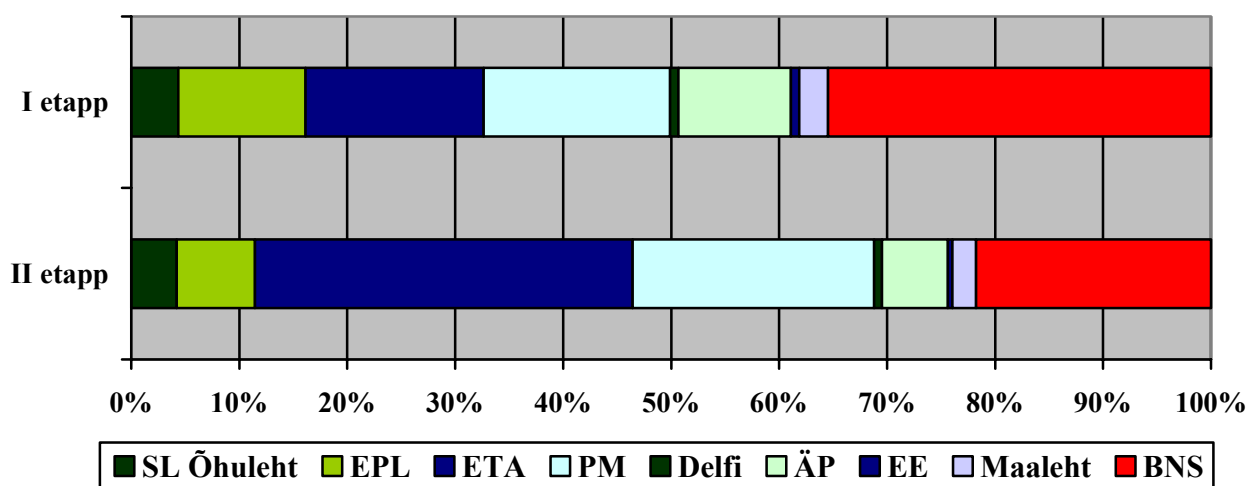

Mõlemal perioodil oli Riigikogu töö kajastamisel ülekaalus neutraalne hoiak. Sügisperioodil kasvas neutraalsete ja positiivsete kajastuste arv rohkem kui kolmandiku võrra. Negatiivsete kajastuste arv jäi peaaegu samaks. Ambivalentseid kajastusi oli sügisperioodil kaks korda rohkem kui kevadel. Selgelt informeerivad lood, mis ei anna sündmustele hinnangut, domineerivad tänu uudisteagentuuride uudistele, mis on neutraalsed ning mida tihti avaldatakse muutmatul kujul.

Lahknevusi hinnangutes kajastuste pealkirjale ja sisule ilmnes kevadperioodil **168** korral, sügisperioodil aga **217** korral. See on kolmandiku võrra rohkem kui kevadperioodil ehk proportsioonis kajastuste koguarvu kasvuga.

Samas langes sügisperioodil negatiivsete pealkirjade arv 123-lt 104-le. See seostub uudiste osakaalu suurema kasvuga võrreldes subjektiivsete autorikommentaaridega. Kevadperioodil oli uudiseid võrreldes teistes rubriikides ilmunud lugudega ligi kolm korda vähem. Sügisperioodil oli uudiseid juba 3,5 korda rohkem võrreldes muudes žanrites kajastustega.

Huvi Riigikogu sisulise töö vastu püsis stabiilselt madalana Delfis, Eesti Ekspressis, Maalehes ja SL Õhtulehes. Eesti Päevalehe, Äripäeva ning BNSi huvi kahanes sügisperioodil ligi poole võrra. Kajastuste arv suurenes sügisperioodil ETAs ja Postimehes, kusjuures esimeses oli kasv pea kolmekordne.

Valdkonniti jaotused kajastused järgnevalt:

I periood	II periood
Riigikogu kantselei personal (1.1) 1	Riigikogu kantselei personal (1.1) 3
Riigikogu kantselei korralduslik tegevus (1.2) 1	Riigikogu kantselei korralduslik tegevus (1.2) 2
Riigikogu tegevus (2.2) 69	Riigikogu tegevus (2.2) 134
Riigikogu õigusloome (2.2.1) 70	Riigikogu õigusloome (2.2.1) 139
Riigikogu juhatus (2.2.2) 5	Riigikogu juhatus (2.2.2) 8
Riigikogu komisjonid (2.2.3) 26	Riigikogu komisjonid (2.2.3) 94
Riigikogu fraktsioonide tegevus (2.3) 121	Riigikogu fraktsioonide tegevus (2.3) 162
Seaduste eelnõude väljatöötamine (2.3.1) 114	Seaduste eelnõude väljatöötamine (2.3.1) 64
Vastuvõetud seadused (2.3.2) 63	Vastuvõetud seadused (2.3.2) 45
Riigikogu külastajate teenindamine (3.5) 10	Riigikogu inventari haldus (3.2) 4
Muu 46	Riigikogu turvaprobleemid (3.4) 2
	Muu 32

Mõlemal perioodil oli pööratud Riigikogu fraktsioonide tegevusel. Kevadperioodil tunti suuremat huvi seaduseelnõude menetlemise vastu. Sügisperioodil keskendus meedia tähelepanu rohkem üldisele õigusloomele ja Riigikogu korralduslikule tegevusele. Vähe pöörati mõlemal perioodil tähelepanu Riigikogu kantselei ja Riigikogu juhatuse tööle. Kevadperioodil tunti vähem huvi komisjonide vastu, sügisperioodil aga oli vähem huvi vastuvõetud seaduste täitmise vastu.

Põhilised järeldused meediakanalite lõikes

BNS

Nii kevad- kui sügis perioodil käsitles BNS Riigikogu tööd valdavalt neutraalselt. Kõige rohkem kajastati Riigikogu fraktsioonide ja liikmete tegevust. Sellele järgnesid töös olevad seaduseelnõud.

BNS oli mõlemal perioodil ülekaalukalt enim teema kohta materjali tootnud meediakanal. Kevadperioodil ületas BNSi positiivsete kajastuste hulk ületas negatiivsete hulga. Selge rõhk oli Riigikogu fraktsioonide tegevuse kajastamisel. Erinevalt ETA-st esineb BNS-is rohkem hinnanguid. Samas uudise žanr ei võimalda poleemikat ega suuda sageli saavutada oluliste teemade puhul inimeste tähelepanu. Neutraalse joone tõttu ei saa inimesed päevakajalisest uudisest vastust küsimusele, mis on mõne seaduse või eelnõu head ja vead. Tähelepanuta ei

tohi jätta sedagi, et eriti oluliste ja ühiskondlikku tähelepanu pälvinud sündmuste puhul saadavad muud meediakanalid lugu tegema oma reporteri ja agentuuriuudis ei leia tarbijat.

SWOT analüüsi [I etapp](#)

ETA

Agentuuri iseloomustab suur huvi Riigikogu töö vastu ning neutraalne hoiak, mis väldib hinnangute andmist. Kevadperioodil oli positiivsete ja negatiivsete kajastuste suhe on sisuliselt võrdne (4 – 5). Riigikogu õigusloome ja fraktsioonide tegevuse rohke kajastamine. Samas žanriline ühepalgelisus (uudis või laiendatud uudis) ei võimalda värvikamaid kajastusi seaduste toimest.

SWOT analüüsi [I etapp](#)

DELFI

Kevadperioodil käsitles Delfi Riigikogu tööd valdavalt ambivalentset. Põhilisteks Riigikogu tegevuse kajastamise vormideks olid kommentaarid. Kõige rohkem kajastati sündmusi, mis ei ole Riigikogu tööga otseselt seotud. Sügisperioodil käsitles Delfi Riigikogu tööd pigem positiivselt. Ainsaks Riigikogu tegevuse kajastamise vormiks oli kommentaar. Käsitleti ainult Eesti riigi keelepoliitikaga seonduvat.

Delfit iseloomustab ühekülgne huvi Riigikogu tegevuse vastu. Tõsiste teemade vastu tuntakse huvi üksnes siis, kui need on saavutanud üldhuvi taseme. Riigikogu liikmetelt tellitakse kommentaare üksnes siis, kui on ette teada igapäevaste anonüümsete “kommenteerijate” vastuseis parlamendi liikme eeldatavale seisukohale – nõnda jääb loo autori rolliks olla poksikotiks vihastele ja ebakompetentsetele noortele. Delfi on ettearvamatu käitumisega, kuid Riigikogu sisulise töö suhtes üldiselt ükskõikne.

SWOT analüüsi [I etapp](#); [II etapi](#) kokkuvõtte

EESTI EKSPRESS

Nii kevad- kui sügisperioodil käsitles Eesti Ekspress Riigikogu tööd valdavalt neutraalselt. Riigikogu tegevuse kajastamise vormideks olid laiendatud uudis, arvamus ja olemuslugu. Kõige rohkem kajastati teemasid, mis otseselt ei ole Riigikogu tööga seotud, kuid on kaudselt sellest mõjutatud.

Silmatorikav on vähese kajastuste hulga juures siiski Riigikogu teema väärtustamine: kevadperioodil ilmus 75% lugudest rubriigis “Kuum”. Eesti Ekspress tunnustab ka positiivset parlamendi töös, ent huvi Riigikogu töö vastu on siiski kaudne. Väljaanne otsib markantseid üksikjuhtumeid parlamendi tööga seonduvast ega süvene seadusloome sisusse. Toimetust ei huvitagi riigiametnikelt kommentaaride tellimine, sest väljakujunenud kolumnistide sõnavõttud on mahlakamad. Väljaanne haarab kinni kõrvalisest ja teeb selle kaudu maha või pisendab Riigikogu tööd ja mainet.

SWOT analüüsi [I etapp](#); [II etapp](#)

EESTI PÄEVALEHT

Eesti Päevaleht kajastas nii kevad- kui sügisperioodil Riigikogu tööd valdavalt neutraalselt. Põhilisteks Riigikogu tegevuse kajastamise vormideks olid uudisteagentuuride ning toimetuse töötajate kirjutatud uudised. Kõige rohkem kajastati Riigikogu töös olevaid seaduseelnõusid ja nende menetlemist. Sellele järgnes vastuvõetud seadustega seotute teemade kajastamine.

Eesti Päevalehes domineerib Riigikogu tegevuse neutraalne käsitlus – leitakse ruumi ka positiivse äramärgimiseks. Teemat käsitlevate ajakirjanikud (eelkõige Kai Kalamees ja Arvi Tapver) on objektiivsed. Põhirõhk on seaduste eelnõude väljatöötamisel, arvamusi ja kommentaare on suhteliselt vähem. Uudiste arv ületab arvamuste arvu enam kui

neljakordselt. Eesti Päevalehe jätkuv tabloidistumine võib edaspidi kirjeldatud suhtumist muuta.

SWOT analüüsi [I etapp](#); [II etapp](#)

MAALEHT

Maaleht Riigikogu tööd mõlemal analüüsitud perioodil valdavalt negatiivselt, kusjuures kevadperioodil polnud mitte ainsatki positiivset käsitlust. Põhilisteks Riigikogu tegevuse kajastamise vormideks olid seadusandlust puudutavad kommentaarid. Kõige rohkem kajastati Riigikogu õigusloomet. Maaleht kajastas mõlemal perioodil Riigikogu tegevust peamiselt pikkade ja ülevaatlike artiklite vormis.

SWOT analüüsi [I etapp](#)

POSTIMEES

Kevadperioodil käsitles Postimees Riigikogu tööd valdavalt negatiivselt, sügisperioodil aga valdavalt neutraalselt. Põhilisteks Riigikogu tegevuse kajastamise vormideks olid uudisteagentuuride ja Postimehe oma autorite kirjutatud uudised. Kõige rohkem kajastati Riigikogu töös olevaid seaduseelnõusid ja nende menetlemist. Sellele järgnes Riigikogu tervikuna ja eri fraktsioonide tegevuse kajastamine. Sügisperioodil oli Postimehe oma autorite kirjutatud uudiste pealkirjad hinnangulisemad kui kevadel.

Postimehel on päevalehtede hulgast suurim huvi Riigikogu teema vastu. Palju avaldatakse kommentaare ja lugejakirju Riigikogu seadusloome kohta. Silma hakkab seaduste ja eelnõude rohke kajastamine. Postimehes on säilinud ka klassikaliste žanrite (pikk intervjuu, olukirjelduslik reportaaž) kasutamine Riigikogu seadusandliku tegevuse tutvustamisel. Selgelt väljendus Postimehe negatiivne hoiak kevadperioodil: 45 negatiivset kajastust (samas positiivseid, neutraalseid või ambivalentseid kokku 46). Negatiivsed on nii püsiautorid kui ka lugejad oma kirjades. Toimetuse nelja enim teemat kajastanud ajakirjaniku (Ideon, Sildam, Kukemelk, Maimets) 16 loost olid positiivsed ainult 3 – seega veel vähem kui ajalehes tervikuna. Riigikogu opositsiooni kritiseerivad sõnavõttud näitavad vastuvõetud seadusi negatiivses valguses ja mõjuvad seaduseandja mainele tervikuna negatiivselt. Aeg-ajalt on kasutatud ka seadusandliku tegevuse üksikdetailide kontekstist välja rebimist (nt kohalolijate statistika).

SWOT analüüsi [I etapp](#); [II etapp](#)

SL ÕHTULEHT

Nii kevad- kui sügisperioodil käsitles SL Õhtuleht Riigikogu tööd valdavalt negatiivselt. Riigikogu tegevuse kajastamise vormideks olid laiendatud uudis, arvamus ja olemuslugu. Kõige rohkem kajastati üldiselt Riigikogu tegevust.

Põhirõhk Riigikogu tegevusel, sh. õigusloomel. Palju arvamusi ja kommentaare – teema läheb toimetusele ja lugejatele korda. Palju olemuslugusid – seaduste toime ja mõju asetatakse elulisse (reaalsesse) konteksti. Teemaga tegeleva ajakirjaniku olemasolu (Anti Naulainen). SL Õhtulehes ei ilmunud mitte ainsatki positiivset kajastust kevadperioodil. Palju arvamusi ja kommentaare negatiivseid. Valitseb ühepoolsete ja pahatihti negatiivsete kajastuste oht.

SWOT analüüsi [I etapp](#); [II etapi](#) kokkuvõtte

ÄRIPÄEV

Kevadperioodil käsitles Äripäev Riigikogu tööd valdavalt negatiivselt. Sügisperioodil käsitles Äripäev Riigikogu tööd valdavalt neutraalselt. Põhilisteks Riigikogu tegevuse kajastamise vormideks olid välisautoritelt pärinevad arvamuskommentaariid ning toimetuse töötajate

kirjutatud uudised. Kõige rohkem kajastati Riigikogu töös olevaid seaduseelnõusid ja nende menetlemist. Sellele järgnes vastuvõetud seaduste ja üldise õigusloome kajastamine.

Äripäeva iseloomustab Riigikogu tegevuse kajastamisel arvamused rohkus. Enim tähelepanu seaduste eelnõude väljatöötamisel, teiseks vastuvõetud seadustel ja kolmandaks õigusloomel üldse. Sel teemal enim kirjutavate Äripäeva ajakirjanike endi lood pole valdavalt negatiivsed. Silmatorkav on kevadperioodil pealkirjade negatiivsus võrreldes sisuga (10 korral oli pealkiri sisust negatiivsema tooniga). Mõneti on see selgitatav ka arvamustoimetuse tasakaalustamatusega: kommentaare kirjutasi valdavalt välisautorid, kelle suhtumine Riigikogu töösse oli negatiivne. Pealkirjade kallutatus negatiivsuse suunas kujundab lugejate suhtumist. Toimetuse kontseptsioon – pakkuda eelkõige konflikti ja skandaali – võib neutraliseerida Riigikogu hea tahte põhjendada seaduste tagamaid.

SWOT analüüsi [1 etapp](#)

Mõned ettepanekud kommunikatsiooni tõhustamiseks

Riigikogu pressiteenistus on tegutsenud aastal 2001 tulemuslikult. Võimalused oma töö parandamiseks peituvad eeskätt sihtajakirjanike koolitamises ning senisest põhjalikumas informeerimisest seadusandliku protsessi taustsüsteemides.

Arvestades meedia operatiivsuse ning sellega kaasneva osaliselt paratamatu pealiskaudsuse kasvuga, on vajalik tõsta eelinformatsiooni kvaliteeti. Võimaluseks on siis lisada traditsioonilistele pressiteadetele spetsialistide (juristid, sotsioloogid, politoloogid) taustaloovaid kommentaare.

Riskifaktoriteks on meedia kasvav huvi konfliktse ning skandaalse temaatika suhtes. Riigikogu pressiteenistus peab oma kommunikatsioonis püüdlema avalikkuse jaoks selge eristuse loomisele poliitilise võitluse ning Riigikogu sisulise töö vahel. Riigikogu pressiteenistuse töötajad peaksid ise meedias süstemaatiliselt esinema taustaloovate selgitavate artiklite ja kommentaaridega.